

ภาพรวมหนี้สินของเกษตรกร ในขณะที่เป็นผู้ผลิตป้อนตลาดโลก

- รายได้สุทธิจากภาคเกษตร : นอกภาคเกษตร = 35: 65 (ปี2544/45) และ 51 : 49 (ปี2549/50)
- หนี้สินเกษตร 67,762 บาทต่อครัวเรือน (ปี 2549/50) เพิ่มจาก 43,415 บาท (2544/45)
- สัดส่วนหนี้สินต่อทุนเพิ่มจาก0.07 (ปี2544/45) เป็น 0.10 (ปี2549/50)

ผลกระทบจาก WTO/FTA ส่งทอดจากผู้ส่งออกถึงเกษตรกร

- กติกาในด้านภาษีที่ต้องลดลง (เป็นทั้งโอกาส และ ข้อจำกัด)
- กติกาด้านสุขอนามัย /สิ่งแวดล้อม/การใช้แรงงาน

✎ เป็นมาตรการนำสู่การกีดกันการส่งออกของไทย

✎ เป็นมาตรการที่ไทยต้องเปิดตลาดให้

ความสำคัญโดยเปรียบเทียบของบางอุตสาหกรรม

	ภาพรวมอุตสาหกรรม							
	ปิโตรเคมี	เครื่องใช้ไฟฟ้า / อิเล็กทรอนิกส์	ยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์	การท่องเที่ยว	การเกษตร	เหล็กและเหล็กกล้า	กระดาษและเยื่อกระดาษ	พลังงานทดแทน
1. ความสำคัญสูงสุดของอุตสาหกรรม	ความมั่นคงทางพลังงาน	อิเล็กทรอนิกส์แม้มูลค่าส่งออกสูง(แต่มูลค่าเพิ่มต่ำ)	โอกาสในการขยายตัวของ SME คลัสเตอร์ชิ้นส่วน	- การจ้างงานสูง - และสร้างมูลค่าจากอัตลักษณ์เดียวของไทย	- ความมั่นคงทางอาหาร - การจ้างงานและใช้ทรัพยากรสูงสุด - ไทยมีบทบาทสำคัญในเวทีโลก	ทดแทนการนำเข้า	- ทดแทนการนำเข้า - สร้างมูลค่าต่อเนื่องจากการปลูกยูคาลิปตัสพันธุ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในเขตแห้งแล้ง - กระจายรายได้	- ความมั่นคงทางพลังงาน - เศรษฐกิจฐานราก
2. มูลค่า GDP (เฉลี่ยต่อปี 2546-50) หรือในปีใดปีหนึ่งในปีใดปีหนึ่ง	มูลค่าส่งออกเฉลี่ย(ปี45-49)=4.48% ณ ราคาปีฐาน 2531	มูลค่าส่งออกเฉลี่ย(ปี45-49)=28% ณ ราคาปีฐาน 2531	มูลค่าส่งออกเฉลี่ย(ปี45-49)=6.6% ณ ราคาปีฐาน 2531	รายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่าสูง 487,100 ล้านบาท ในปี 2549	มูลค่า 0.3593 ล้านล้านบาท (%GDP=8.89)	มูลค่าการผลิตเหล็กและเหล็กกล้า 2.49 แสนล้านบาท ในปี 2550	มูลค่าการผลิตกระดาษและเยื่อกระดาษและผลิตภัณฑ์ 1.50 แสนล้านบาท ในปี 2550	

ที่มา : อารี วิบูลย์พงศ์, ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์, เขาวเรศ เขาวนพูนผล, ธเนศ ศรีวิชัยสัมพันธ์ และกาญจนา โชคถาวร: 2551, โครงการศึกษาทิศทางอนาคตและยุทธศาสตร์เตรียมตัวประเทศไทย ในระยะ 10 ปีข้างหน้า. สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ความสำคัญโดยเปรียบเทียบของบางอุตสาหกรรม (ต่อ)

	ภาพรวมอุตสาหกรรม							
	ปิโตรเคมี	เครื่องใช้ไฟฟ้า/ อิเล็กทรอนิกส์	ยานยนต์และ ชิ้นส่วนยานยนต์	การท่องเที่ยว	การเกษตร	เหล็กและ เหล็กกล้า	กระดาษและเยื่อ กระดาษ	พลังงานทดแทน
3.สัดส่วนการ ส่งออกต่อ GDP	สัดส่วนมูลค่าการ ส่งออกต่อ GDP 5.74%(ปี 2549)	สัดส่วนมูลค่าการ ส่งออกต่อ GDP 28.02%(ปี 2549)	สัดส่วนมูลค่าการ ส่งออกต่อ GDP 9.38%(ปี 2549)	ปี 2549 6.23%	มูลค่าส่งออก 0.979 ล้านล้าน 23.99% ของ GDP (แสดง มูลค่าเพิ่มสูง)	คิดเป็นสัดส่วน 2.2% ของ GDP ในปี 2546 และ เพิ่มเป็น 3.04% ของ GDP ในปี 2550	คิดเป็นสัดส่วน 1.8% ของ GDP ในปี 2548 และ ลดลงเหลือ 1.76% ของ GDP ในปี 2550	พลังงานจากเอ ทานอล 0.6% ของผลผลิตเอทา นอลที่ผลิต(ปี 2550) และมีการ ส่งออกเอทานอล ประมาณ 14 ล้าน ลิตรในปี 2550
4.อัตราการ เติบโต	ตลาดปิโตรเคมี ในภูมิภาคเอเชีย ใน 5 ปี ยังมีการ เติบโตสูง -สายอะโรเมติกส์: Paraxylene 6.3%(Avg.2007- 12) Benzene 3.3%(Avg.2006- 11) -สายโอเลฟินส์ เช่น Ethylene(NEA 3.9%, SEA 5.2%)	ด้านการส่งออก เฉลี่ย 9% ต่อปี	อัตราการ ขยายตัวในปี 2550 11.86% รถยนต์ขยายตัว 8.56% และ รถจักรยานยนต์ ส่วนประกอบ ขยายตัว12.31% และชิ้นส่วน รถยนต์+ รถจักรยานยนต์ ขยายตัว 16.52% อัตราการ ขยายตัวของยาง 22.89%	ปี 2543-2553 การขยายตัวจาก นักท่องเที่ยวไทย เฉลี่ย7.2% ต่อปี	แผน 6 = 4.8% แผน 7 = 2.9% แผน 8 = 1.0% แผน 9 = 1.24%	การผลิตขยายตัว เฉลี่ย 20.8% ต่อ ปี ระหว่างปี 2540-2548	การผลิตขยายตัว เฉลี่ย 10.84% ต่อปี ระหว่าง 2545-2549	- อัตราการ ขยายตัวของการ ใช้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 5.3% ต่อปี การ ผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 5.8% ต่อปีและ การนำเข้า เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 7.2% ต่อปี ระหว่างปี 2541- 2549 - มีศักยภาพใน การผลิตพลังงาน ทดแทนจากเอทา นอล

ความสำคัญโดยเปรียบเทียบของบางอุตสาหกรรม (ต่อ)

	ภาพรวมอุตสาหกรรม							
	ปิโตรเคมี	เครื่องใช้ไฟฟ้า/ อิเล็กทรอนิกส์	ยานยนต์และ ชิ้นส่วนยานยนต์	การท่องเที่ยว	การเกษตร	เหล็กและ เหล็กกล้า	กระดาษและเชื้อ กระดาษ	พลังงานทดแทน
5.การจ้างงาน	จ้างแรงงานน้อย ในปี 2548 มี 40,000 คนหรือ0.8% ของ การจ้างงาน ทั้งหมดและมี แนวโน้มเพิ่มขึ้น เพียง 4.79 ต่อปี	ประมาณ 5 แสน คน		การจ้างงาน มากกว่า 1.5 ล้าน คน	คงที่อยู่ที่จำนวน แรงงาน 13.6 ล้าน คน(42.4% -> -38.6% ของแรงงานรวม)	มีการจ้างงาน ประมาณ 2-3 หมื่นคน	มีการจ้างงาน ประมาณ 5.8 หมื่นคน	เพิ่มการจ้างงาน ในชุมชนกว่า 5 แสนคน
6.สัดส่วนวัตถุดิบ ในประเทศ	ร้อยละ 65 (สัดส่วนการ นำเข้าหรือ import content อยู่ที่ระดับ ประมาณ 45% ของ มูลค่าผลผลิต รวม)	เครื่องใช้ไฟฟ้า 50% อิเล็กทรอนิกส์ 10%		สูงเกือบ 100%	สูงมาก ที่ดิน 180.3 ล้านไร่	การใช้วัตถุดิบมี การนำเข้าทั้งหมด	การใช้วัตถุดิบ ภายในประเทศ ส่วนใหญ่ และมี การนำเข้า บางส่วน เชื้อ กระดาษขาว	มีความพร้อมด้าน วัตถุดิบในการ ผลิตพลังงาน ทดแทนจากเอทา นอล(กากน้ำตาล และมัน สำปะหลัง)
7.สถานภาพ การค้าส่งออก	✓	✓	✓	✓	อันดับ 1 ของโลก: ข้าว ขาง เนื้อไก่ สับปะรด ลำไย อันดับ 2-4: ทุ้ง น้ำตาล	การส่งออกส่วน ใหญ่เป็นหลัก แผ่นรีดเย็น เหล็ก แผ่นรีดร้อน และ ท่อเหล็ก ตลาด ส่งออกที่สำคัญ ได้แก่อเมริกา แคนาดา และ ฮ่องกง	การส่งออกส่วน ใหญ่เป็นได้แก่ เชื้อกระดาษ กระดาษแข็ง ผลิตภัณฑ์ สิ่งพิมพ์และ หนังสือ	ไม่มีการส่งออก

ความสำคัญโดยเปรียบเทียบของบางอุตสาหกรรม (ต่อ)

	ภาพรวมอุตสาหกรรม							
	ปิโตรเคมี	เครื่องใช้ไฟฟ้า/ อิเล็กทรอนิกส์	ยานยนต์และ ชิ้นส่วนยานยนต์	การท่องเที่ยว	การเกษตร	เหล็กและ เหล็กกล้า	กระดาษและเชื้อ กระดาษ	พลังงานทดแทน
8.สถานภาพ การค้านำเข้า	นำเข้าสุทธิใน ผลิตภัณฑ์ขั้นต้น		ผลิตเพื่อทดแทน การนำเข้าในปี 2549 55%		ถั่วเหลือง ฝ้าย ปลาป่น	การนำเข้าส่วนใหญ่ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เหล็ก กึ่งสำเร็จรูป และ เหล็กทรงแบน แหล่งนำเข้าส่วนใหญ่มาจาก ประเทศรัสเซีย ญี่ปุ่นและจีน	การนำเข้าส่วนใหญ่ ได้แก่ เชื้อ กระดาษ เศษ กระดาษ กระดาษแข็งและ ผลิตภัณฑ์	ปัจจุบันนำเข้าเอ ทานอลและก๊าซ LPG
9.ส่งออกสุทธิ	✓	✓	✓	✓	✓	นำเข้าสุทธิ (ส่งออก=53,006 ล้านบาท นำเข้า=278,896 ล้านบาทในปี 2548)	นำเข้าสุทธิ	ไม่มีการส่งออก
10.การพึ่งพา เทคโนโลยีจาก ต่างประเทศ	สูง	สูง	สูง	น้อย	น้อย	ในอุตสาหกรรม ชั้นกลางและชั้น ปลาย ณ ปัจจุบัน ไม่จำเป็นต้อง พึ่งพาเทคโนโลยี จากต่างประเทศ	มีการนำเข้า เครื่องจักรจาก ต่างประเทศเป็น จำนวนมาก	การพัฒนา พลังงานลมยัง พึ่งพิงเทคโนโลยี ขั้นสูงจาก ต่างประเทศใน ระยะแรก

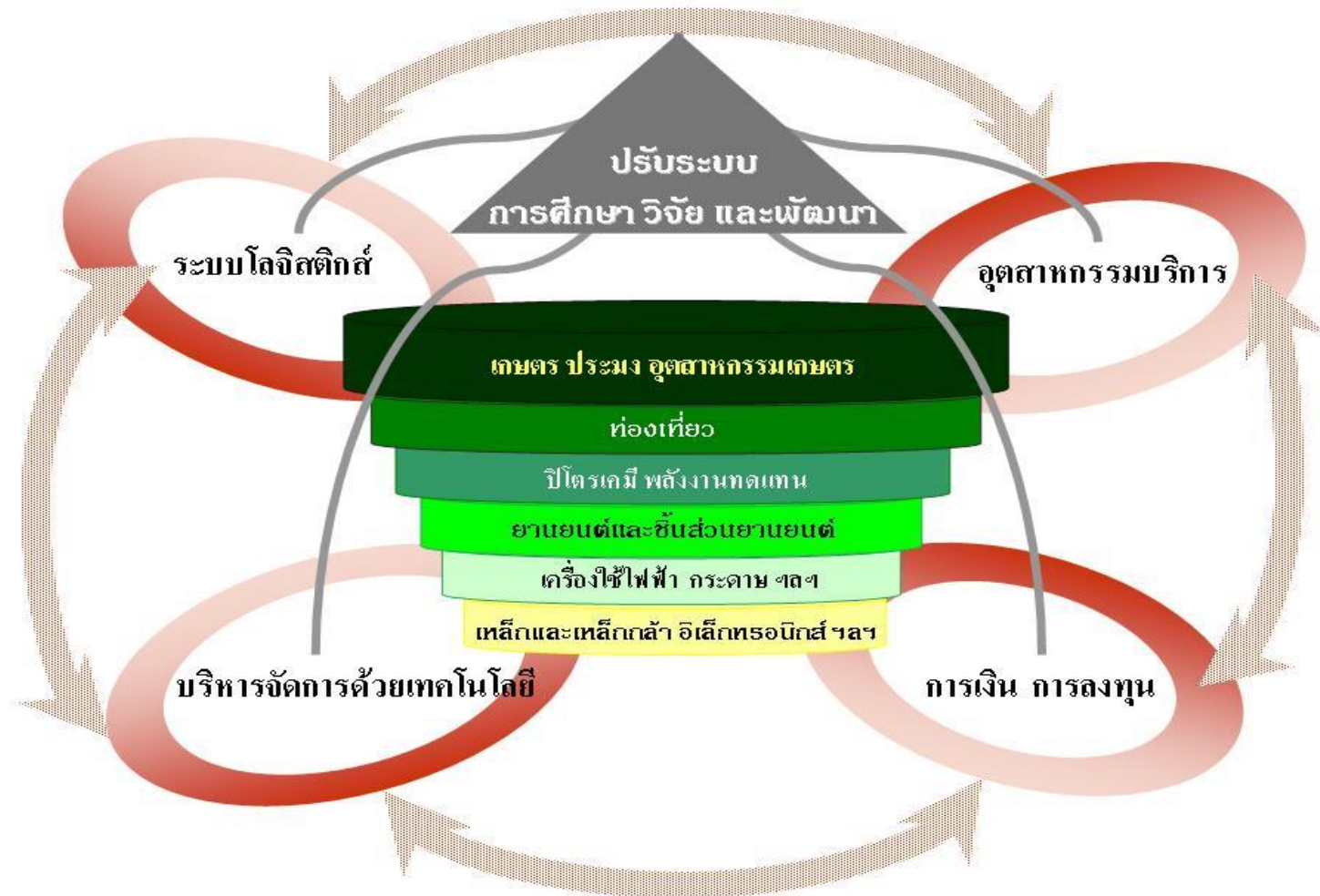
ความสำคัญโดยเปรียบเทียบของบางอุตสาหกรรม (ต่อ)

	ภาพรวมอุตสาหกรรม							
	ปิโตรเคมี	เครื่องใช้ไฟฟ้า/ อิเล็กทรอนิกส์	ยานยนต์และ ชิ้นส่วนยานยนต์	การท่องเที่ยว	การเกษตร	เหล็กและ เหล็กกล้า	กระดาษและเชื้อ กระดาษ	พลังงานทดแทน
11. ลักษณะการ ประกอบการ	ร่วมลงทุน	รับช่วงผลิตตาม คำสั่งซื้อ	- รับช่วงผลิตตาม คำสั่งซื้อ (รถยนต์) - SME(ชิ้นส่วน)	- SME - โรงแรมของ ไทย - โรงแรมเครือ ต่างประเทศ	- ผลิตเอง - ร่วมลงทุนบ้าง ในการแปรรูป	ผู้ประกอบการ รายใหญ่มี ประมาณ 5 ราย	การประกอบการ มีลักษณะที่เป็น ผู้ประกอบการ รายใหญ่ ขนาด กลาง และขนาด เล็ก รวมกัน ทั้งหมด 1,232 ราย	ผู้ประกอบการ ไทย
12. โอกาสทำ brand	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง		มีมาก	โอกาสทำ brand ของประเทศไทย เป็นไปได้ยาก เนื่องจากต้อง พึ่งพวัตุดิบจาก การนำเข้า	มีโอกาสสูงที่จะ ทำเป็น brand ของ ไทยสูง	
13. การทำลาย ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม	ปานกลางแต่มี ปัญหาที่ต้องเร่ง แก้ไขเรื่อง สิ่งแวดล้อมที่ มาคาเหตุ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง จาก การชะล้างทำลาย ดิน, การใช้ ปุ๋ยเคมี/สารเคมี, ทำลายป่าชาย เลน, น้ำเสียจาก โรงงาน	ในอุตสาหกรรม ขั้นกลางและขั้น ปลาย มีการ ทำลาย สิ่งแวดล้อมไม่ มากนัก	อุตสาหกรรมนี้มี โอกาสที่จะ ทำลาย สิ่งแวดล้อมหาก มีการจัดการน้ำ เสียที่ปล่อยจาก โรงงานไม่ดี	มีโอกาสทำลาย บุกรุกป่าและเผา วัชพืช

ความสำคัญโดยเปรียบเทียบของบางอุตสาหกรรม (ต่อ)

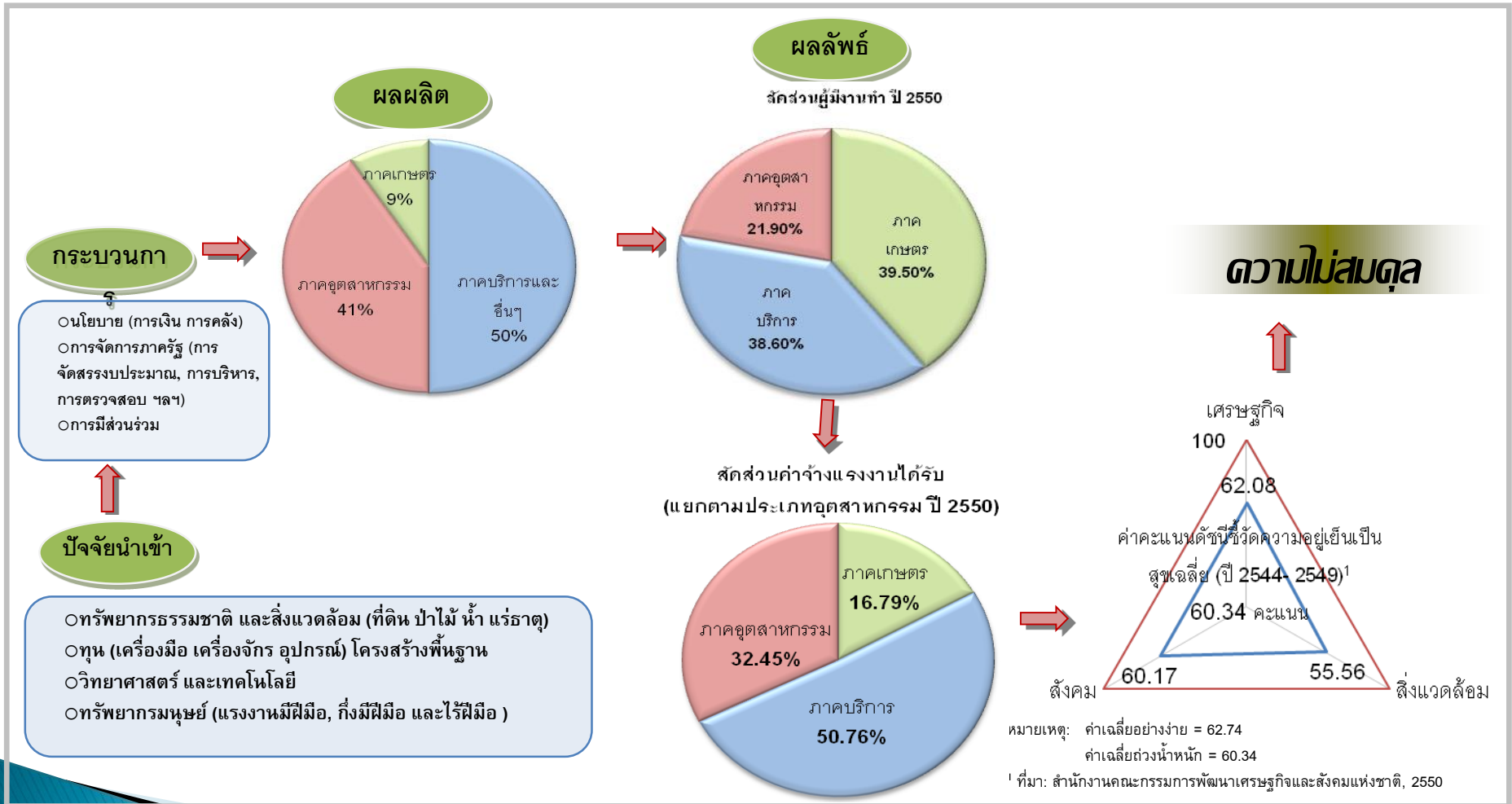
	ภาพรวมอุตสาหกรรม							
	ปิโตรเคมี	เครื่องใช้ไฟฟ้า/ อิเล็กทรอนิกส์	ยานยนต์และ ชิ้นส่วนยานยนต์	การท่องเที่ยว	การเกษตร	เหล็กและ เหล็กกล้า	กระดาษและเชื้อ กระดาษ	พลังงานทดแทน
14.อันดับ ความสำคัญใน การลงทุนเพื่อ พัฒนา ความสามารถใน คน/โครงสร้าง พื้นฐาน/ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี	กลุ่มอันดับ 1	กลุ่มอันดับ 3	กลุ่มอันดับ 2	กลุ่มอันดับ 1(ด้าน บุคลากรทาง การแพทย์)	กลุ่มอันดับ 1	กลุ่มอันดับ 3	กลุ่มอันดับ 2	กลุ่มอันดับ 1
15.ขีด ความสามารถ โดยเปรียบเทียบ ในกลุ่มเศรษฐกิจ ASEAN WTO	อันดับ 1 ใน ASEAN และ ตั้งเป้าหมายจะ เป็นอันดับ 25 ใน โลกด้าน	ASEAN HUB	เป็นฐานการผลิต รถปิกอัพและ รถจักรยานยนต์ อันดับต้นของโลก	อันดับที่ 21 ของ โลกอันดับ 3 ใน ภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก	- มีศักยภาพระดับโลก หลายชนิด แต่บนภาระของ เกษตรกร(ภาระ หนี้สินเกษตรกร = 67,762 บาท/ ครัวเรือน) - รายได้นอกภาค เกษตรจนเจอ ภาคเกษตร(จาก สัดส่วนรายได้ เกษตรกร: นอก เกษตรกร=35:65)	อุตสาหกรรม เหล็กและ เหล็กกล้าของ ไทยมีขีด ความสามารถที่ จะแข่งขัน ประเทศในกลุ่ม ASEAN ได้ใน ระดับต้นๆ	อุตสาหกรรม กระดาษของไทย มีขีด ความสามารถที่ จะแข่งขัน ประเทศในกลุ่ม ASEAN ได้ใน ระดับต้นๆ	เป็นอุตสาหกรรม ที่มีความสำคัญ มาก

ลำดับความสำคัญของอุตสาหกรรมและการบูรณาการภาคเศรษฐกิจเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทย

ที่มา : อารี วิบูลย์พงศ์ ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ เขาวเรศ เขาวนขุนผล ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ และกาญจนา ไชกถาวร: 2551, โครงการศึกษาทิศทางอนาคตและยุทธศาสตร์เตรียมตัวประเทศไทย
ในระยะ 10 ปีข้างหน้า. สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ความไม่สมดุลในเศรษฐกิจ สังคม ของประเทศไทย

ที่มา: อารี วิบูลย์พงศ์ และคณะ, 2550

กรอบแนวคิดการพัฒนาเกษตร

1. แยกประเภทเกษตรกรรมตามระดับศักยภาพ: ใน 3 มิติ

- ✦ มิติความพร้อมทางทรัพยากร: ขาดแคลน – ไม่ขาดแคลน
- ✦ มิติ ความพร้อมทางระบบการผลิต: เชิงเดี่ยว – ผสมผสาน
- ✦ มิติ ความพร้อมทางความก้าวหน้า: 3 ระดับตามแนวเกษตร
ทฤษฎีใหม่

กรอบแนวคิดการพัฒนาเกษตร

2. แก้ปัญหาจากต้นน้ำ – ปลายน้ำ เชิงบูรณาการตามความเหมาะสม (ซึ่งซ้อนทับในทั้ง 3 มิติ)

(1) ระดับพึ่งตนเอง

- ต้องการ** :- เทคโนโลยีการผลิต/การจัดการ
- พัฒนาการตลาดในระดับท้องถิ่น

กรอบแนวคิดการพัฒนาเกษตร

(2) ระดับกลาง - เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน แข่งกับการนำเข้า เช่น ไคโนม ผักผลไม้ ปลาน้ำจืด ไข่ ข้าว

ต้องการ:

- เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน แข่งกับการนำเข้า
- ระบบการบริหารจัดการตลอดเส้นทางต้นน้ำ – ปลายน้ำ ด้านโลจิสติกส์
- ระบบการประกอบการที่เป็นธรรม

(การพัฒนาความเข้าใจ และขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ SME สำคัญมากต่อเกษตรกรรายย่อย)

กรอบแนวคิดการพัฒนาเกษตร

(3) ระดับก้าวหน้า เช่น ข้าว (ข้าวอินทรีย์) ผลไม้ ผัก ไข่ กุ้ง ยางพารา

ต้องการ:

- เทคโนโลยีต่อยอด เช่น พันธุ์ผลผลิตสูง/ต้านทานโรค (วัช/ส้ม) ข้าวพันธุ์ใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
- การจัดการระดับฟาร์ม – โรงงานด้านสุขอนามัย
- เทคโนโลยี/การบริหารจัดการระบบ logistics (การใช้ RFID)
- ระบบการจัดการ/การประกอบการที่เป็นธรรม

(การพัฒนาความเข้าใจ และขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ ผู้ส่งออก
ผู้ประกอบการ ตลอดเส้นทาง value chain สำคัญมากต่อเกษตรกรรายย่อย/ขนาด
กลาง และเกษตรกรพันธสัญญา)

เกษตรกรต้องปรับเปลี่ยนอะไร ?

1. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
และมูลค่าผลผลิต

2. การสร้าง
ทางเลือกใหม่

ต้องมีความรู้

Technology
ต่อยอดภูมิปัญญา

การประกอบการ

ช่วยเกษตรกรได้อย่างไร ???

Farmers
University = เป็นคำตอบ

แนวคิด :

เกษตรกรเป็นนักวิจัยได้ และเป็นเจ้าของแปลงทดลองทั่วประเทศ การขับเคลื่อนงานวิจัยโดยบุคลากรจำนวนมาก จะช่วยการพัฒนาประเทศได้เร็วขึ้น แต่ยังมีปัญหาว่า ปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ อย่างทันต่อเวลาที่

หลักการของการมี **Farmers University**

- เกษตรกรเป็นเจ้าของ **Farmers University** มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และบริหารงานเอง โดยประสานและหรือ ร่วมงานกับมหาวิทยาลัย/แหล่งวิชาการ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้สะดวก รวดเร็ว
- **Farmers University** เป็นแหล่งป้อนคำถามให้แก่ นักวิชาการ และเป็นผู้ร่วมงานวิจัย ทำให้งานของนักวิชาการตอบเจตย์ เพื่อการแก้ปัญหาในระยะสั้นโดยตรง และหรือเพื่อการพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพของเกษตรกร

หลักการของการมี **Farmers University**

- ใช้สถานที่ซึ่งมีอยู่แล้ว เป็นที่ทำการ **Farmers University** ได้แก่ มหาวิทยาลัย วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยประมง และวิทยาลัยชุมชน รวมทั้งสิ้น **127** แห่ง
- **Farmers University** เป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเกษตรกร – นักวิชาการ – นักศึกษา เมื่อใช้สถานที่ของสถาบันนั้นๆ
- เกษตรกรได้เรียนรู้ศาสตร์ที่จำเป็น นอกเหนือจากเทคโนโลยีการผลิต เช่น การเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการตลาด และอื่นๆ
- **Farmers University** สร้างความภูมิใจให้แก่อาชีพเกษตรกรรม ทั้งแก่เกษตรกรปัจจุบัน และต่อเยาวชน โดยเฉพาะเป็นการสร้างทัศนคติ ให้แก่คนรุ่นใหม่ ที่มีต่อการเป็นเกษตรกรใหม่อย่างมืออาชีพ ในอนาคต

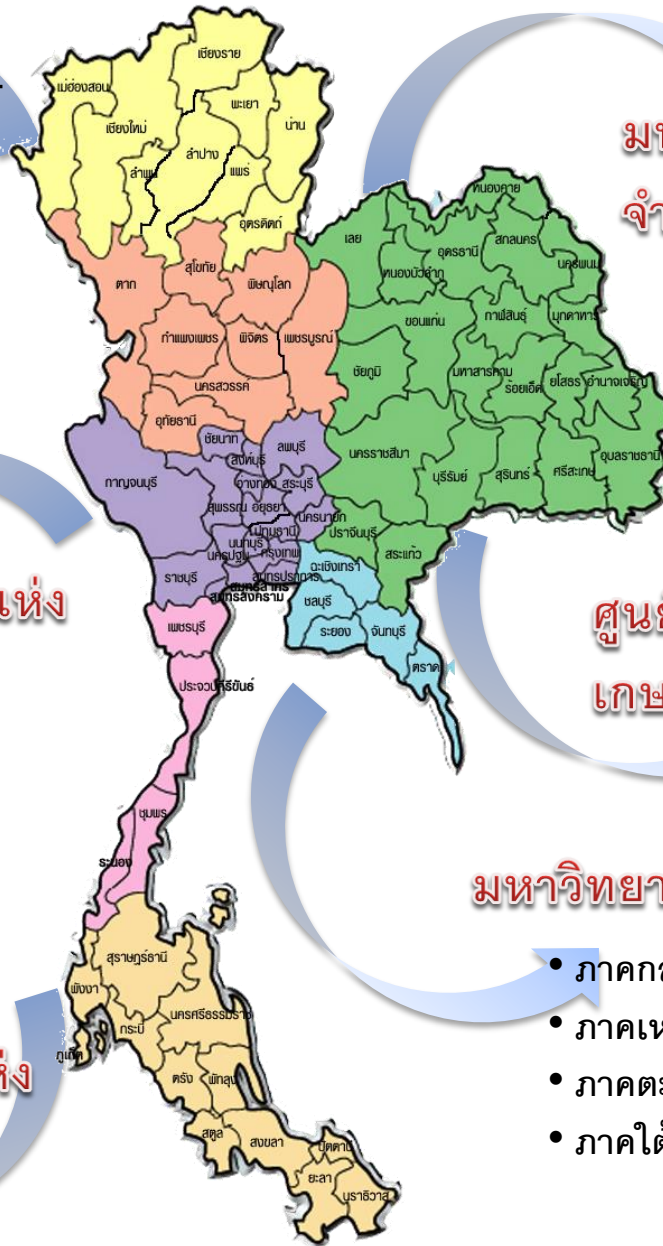
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จำนวน 40 แห่ง

- ภาคกลาง 7 แห่ง
- ภาคเหนือ 12 แห่ง
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 10 แห่ง
- ภาคใต้ 9 แห่ง
- ภาคตะวันออก 2 แห่ง

วิทยาลัยชุมชน จำนวน 19 แห่ง

- ภาคกลาง 2 แห่ง
- ภาคเหนือ 4 แห่ง
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 แห่ง
- ภาคตะวันออก 1 แห่ง
- ภาคใต้ 7 แห่ง

วิทยาลัยประมง จำนวน 2 แห่ง

มหาวิทยาลัย
จำนวน 39 แห่ง ทั่วประเทศ
(เกินกว่าครึ่งหนึ่งมีเกษตรศาสตร์)

ศูนย์ฝึกอบรบวิศวกกรรม
เกษตรจำนวน 1 แห่ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 26 แห่ง

- ภาคกลาง 7 แห่ง
- ภาคเหนือ 6 แห่ง
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 9 แห่ง
- ภาคใต้ 4 แห่ง

แนวทาง :

แม้สังคมจะรู้จักโรงเรียนชาวนา (**Farmers' School**) อยู่บ้าง แต่มหาวิทยาลัยเกษตรกรกลับเป็นเรื่องใหม่สำหรับเกษตรกรส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมด ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความตระหนักรู้ให้แก่สังคมและเกษตรกร และศึกษาแนวทางการขับเคลื่อน โดยพิจารณาจากด้าน ด้มานด์ และด้านซัพพลายไปพร้อมๆ กัน ดังนี้

ร่างขั้นตอนการพัฒนา FARMERS UNIVERSITY